

[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/11-2015-п>.

4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження формули розподілу обсягу медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» № 618 від 19.08.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-%D0%BF/paran9#n9>.

Храпач Маріна

ФУПОМ-22

Тернопільський національний економічний університет

marinka2121995@mail.ru

Науковий керівник – к.е.н., доцент Булавинець В. М.

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ В КОНТЕКСТІ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Місцеві бюджети є фінансовою базою органів місцевого самоврядування та вирішальним фактором регіонального розвитку. Коштом місцевих бюджетів забезпечуються матеріальні, духовні, культурні та інші потреби громадян. За допомогою місцевих бюджетів місцева влада може впливати на локальну активність, створювати умови для економічного та соціального піднесення територій.

Однак, щоб забезпечити свою діяльність та належно виконувати власні й делеговані повноваження, органам місцевого самоврядування необхідний достатній обсяг фінансових ресурсів. Проте, ще донедавна в Україні мала місце хронічна їх нестача, тому органи місцевої влади не могли на належному рівні надавати суспільні послуги населенню та забезпечувати розвиток місцевої соціальної інфраструктури. Це спонукало науковців і практиків до пошуку шляхів вирішення вищезазначених проблем. Серед багатьох запропонованих напрямів проведення бюджетної реформи було обрано бюджетну децентралізацію, зміст якої полягає у: розширенні прав місцевих органів влади та управління й наданні їм бюджетної незалежності і самостійності; стимулюванні до фінансової автономії; пошуку додаткових фінансових ресурсів; активізації внутрішнього потенціалу розвитку; збалансуванні потреб та можливостей регіонів.

І вже сьогодні існує чимало переконливих фактів, котрі демонструють ефективність впровадження бюджетної децентралізації. Зокрема, за даними експертів Асоціації міст України, упродовж 2014–2016 рр. у 58 разів зменшилася кількість наданих казначейських позик, що є свідченням посилення платоспроможності місцевих бюджетів [1].

У 2017 р. кількість дотаційних місцевих бюджетів, у порівнянні з 2014 р., знизилася на 24 %, а кількість бюджетів-донорів зросла на 12,5 %. У 2015 р. доходи місцевих бюджетів становили 99,8 млрд. грн., а в 2016 р. цей показник вже зріс до 144 млрд. грн [2].

Ще одним підтвердженням ефективності бюджетної децентралізації є щомісячне накопичення залишків бюджетних коштів на рахунках місцевих бюджетів (на початок 2017 р. їх обсяг становив 47,7 млрд. грн (33,6 млрд. грн по загальному фонду та 14,1 млрд. грн по спеціальному фонду)). У порівнянні з аналогічним періодом 2016 року приріст залишків коштів становив 12,5 млрд. грн або 35,5 % [1]. Таке збільшення залишків коштів на рахунках місцевих бюджетів свідчить про вагоме зростання дохідної частини місцевих бюджетів. Все це є результатом дії нової системи взаємовідносин між державним і місцевими бюджетами та наслідком розширення джерел їх наповнення.

Позитивні зрушення в наповненні дохідної частини місцевих бюджетів пов'язані з:

- передачею частини податків з державного бюджету (10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, державного мита, 100% плати за надання адміністративних послуг);

- запровадженням акцизного податку від реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів (алкогольні напої, пиво, тютюнові вироби) за ставкою 5 відсотків вартості реалізованого товару;

- розширенням бази оподаткування податком на майно, шляхом включення до оподаткування цим податком комерційного (нежитлового) майна та автомобілів з великим об'ємом двигуна;

- збільшенням нормативу зарахування до місцевих бюджетів екологічного податку з 35% до 80%;

- віднесенням до місцевих податків плати за землю та наданням права органам місцевого самоврядування самостійно встановлювати ставки та пільги щодо плати за землю.

Важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів є також запроваджені медична і освітня субвенції та субвенція на підготовку робочих кадрів, за допомогою яких нині фінансується основна маса видатків в цих галузях. Окрім цього, місцеві бюджети отримують базову дотацію для вирівнювання їх фінансових можливостей [3].

Суттєве збільшення доходів місцевих бюджетів дає можливість місцевим органам влади забезпечувати належне функціонування закладів бюджетної сфери та самостійно вирішувати питання розвитку громад: будувати нові дороги, ремонтувати або будувати нові дитячі садочки, реконструювати школи, відновлювати тротуари та освітлення, купувати новий громадський транспорт.

Все вищезазначене свідчить про те, що сьогодні важливо продовжувати реформу міжбюджетних відносин у напрямку децентралізації. Основний акцент необхідно робити на збільшення надходжень від найбільш вагомих податків, таких як податок на доходи фізичних осіб та земельний податок. Для цього потрібно провести повну інвентаризацію земельних ділянок на територіях місцевих громад, з метою виявлення невикористаних земель, а також тих, які пустують та не передані в оренду. Періодично необхідно здійснювати переоблік земельних ділянок та індексацію грошової оцінки земель [4]. Для підвищення надходжень від податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів України слід ліквідувати тіньовий сектор економіки та ініціювати до роботи молоді й талановиті кадри, які здатні запропонувати громадам стратегію розвитку і спроможні реалізовувати проекти, що дадуть нові робочі місця й податки [5].

Література:

1. Асоціація Міст України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://auc.org.ua>
2. Сайт Міністерства регіонального розвитку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua>
3. Лагутіна Л.О. Джерела формування місцевих бюджетів сільських територій в умовах децентралізації / Л.О. Лагутіна. – Збірник наук.праць. – Випуск 6. – 2015. – С.73-77.
4. Попова С. П. Удосконалення наповнення місцевих бюджетів / С. П. Попова // Наукові праці КНТУ. Економічні науки. – 2010. – №17. – С.112-115.
5. Пальчук В. Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації [Електронний ресурс] / В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі. – 2017. – № 6. – С. 41–51. – Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr6.pdf>. – Назва з екрану.

Цигилик Тарас

ст. гр. ФУПОМ-21

Тернопільський національний економічний університет

tarac707@gmail.com

Науковий керівник – к.е.н., доцент Петрушка О.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІНАНСОВОЇ ПОВЕДІНКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Фінанси домогосподарств є повноцінною сферою фінансової системи України. Перехід до ринкової економіки зумовило перетворення домогосподарств із пасивних суб'єктів економіки на активних учасників